

RADU BELIGAN

Dacă-mi întorc privirea spre trecut observ că am fost întotdeauna un cititor fidel și un apărător obstinat al piesei originale. Mai e nevoie să spun că această poziție nu a constituit expresia unei comodități, ci a convingerii că prima menire a teatrului este de a asigura afirmarea literaturii dramatice? Numai în ultimii șapte ani am apărut pe scenă, de peste o mie de ori, noua comedie românească, dându-i tot ce am mai bun. Și împletindu-mi destinul meu de actor cu destinul ei.

Am început cu această constatare, fiindcă detest declarațiile care sucombă în propriul lor entuziasm, jurămintele de credință neurmăte de fapte, dar, în schimb, mereu reînnoite. Teatrul nostru a asigurat totdeauna piesei românești condițiile optime de care dispunea. Noi nu am „plasat” regizori și actori care nu și-au „îndeplinit norma” în munca de creare a spectacolului cu piesa originală.

Dacă parcurg titlurile jucate de Teatrul de Comedie remarc că mai mult de jumătate din ele sînt piese ale actualității noastre, scrise de autori de orientare diversă și aparținînd mai tuturor generațiilor. Am reprezentat comedii de Mircea Ștefănescu, Sütő Andras, Al. Mirodan, Teodor Mazilu, Eugen Barbu, Radu Cosașu, V. Em. Galan, Aurel Baranga. Alăturarea acestor nume contrazice, nu-i așa?, ideea unui program. Fiecare din ei — s-o recunoaștem deschis — vine din alt mediu, cu altă experiență, cu alte ambiții artistice, cu alte posibilități. Între ei aversiunile sînt mai puternice decît adeziunile. Noi i-am reunit pe aceeași scenă, socotind că mișcarea teatrală are astăzi mai mult de cîștigat din însumări decît din preferințe exclusiviste și că nu ne putem închide încă în cercul preferințelor. E o linie pe care o vom continua, căci am sentimentul că un colectiv artistic nu își poate îngădui astăzi să refuze colaborările, că dramaturgiei îi e necesară o lărgire de orizonturi, că trebuie repudiată sub orice chip uniformitatea. Nu a sosit încă timpul selecțiilor și al preferințelor.

Dacă urmăresc în timp ecourile deșteptate de spectacolele cu piese originale ale Teatrului de Comedie, constat că am avut, adeseori, de partea noastră — și încă într-un mod entuziast — critica și mai totdeauna publicul. Nici o comedie nu s-a reprezentat pe scena noastră mai puțin de cincizeci de ori, iar unele din ele au depășit cifra de 400 de spectacole*. Aritmetică sumară — vor zice, poate, unii. Dar bilanțurile artistice se încheie foarte tirziu, iar socotelile din care trăiește un teatru se fac an de an. În ceea ce mă privește știu foarte bine că obiecțiile cronicii dramatice au fost uneori întemeiate. Nu-i voi reproșa că a semnalat carente pe care noi făceam tot posibilul să le ascundem. Dar vă întreb ce e mai important: să îngădui unui scriitor o confruntare cu spectatorii, să-ți asumi riscul ei, să-l cîștigi pentru o dramaturgie care vechiculează de ani de zile aceleași șapte-opt nume sau să respingi lucrarea în numele adevărului estetic, preferîndu-i un titlu din marele repertoriu străin?

Aceste considerații nu sînt niște preliminarii de circumstanță, ci un legămint. Un legămint de a stăruî într-o direcție care ne-a adus suficiente satisfacții pentru a răscom-

* Este succesul de public al unei piese un argument estetic? Poate că nu. În orice caz, practica a dovedit că oricîteori publicul a dat năvală, esteții s-au enervat.

păra înfrîngerile pasagere și de a ridica pe o treaptă mai înaltă ceea ce seamănă numai cu o datorie, dar e, în realitate, o pasiune.

Am înscris în repertoriul nostru două lucrări dramatice. Cea dintîi se intitulează *Nicnic* și e opera unor debutanți: Anca Bursan și Gh. Panco. Comedia lor, primită entuziasmat de oameni cu gust ales ca Șerban Cioculescu și Alexandru Paleologu, reia tema lui Don Quijote în zilele noastre, dezvăluind încă o dată ceea ce e tragic și ceea ce e comic într-o aventură spirituală care rămîne una din dimensiunile cele mai frumoase ale omului. E o piesă cu mai multe straturi de înțelesuri, de un umor adumbrat de o anume melancolie și care dezvăluie nevoia și ravagiile setei de ideal.

Mai tirziu, va fi pusă în scenă o piesă semnată de Ion Băieșu, *Nu muriți din întîmplare*, o comedie dezvoltată în jurul unei situații insolite; acțiunea reunește un grup de personaje ce se întîlnesc imediat după deces și-și judecă viața în lumina ireparabilului. Dacă piesa se trage din fasciculul de motive și procedee al literaturii absurdului, concluzia este potrivnică spiritului acestei dramaturgii, autorul arătînd cu umor exploziv, sarcastic, ceea ce e lesnicios și abuziv în neîntrerupta cochetare cu ideea de moarte. Mă bucur că Ion Băieșu întîmpină cu un ris sănătos imprecizia metafizică, invocația transcendentului într-un moment cînd acești termeni au început să circule prea deseori, fără gravitate și, mai ales, fără răspundere sub condeiul unor scriitori și esești. Căci este astăzi la modă, printre juri și mai puțin juri, o filozofie a misterului ca funcție creatoare în artă și la această idee sînt mulțumit a nu fi complice.

Alegînd aceste două texte am sentimentul că răspundem nu numai unor dezerdate de principiu ale repertoriului nostru, dar că ele prilejuiesc colectivului alternarea a două stiluri de joc și îndepărtează primejdia monotoniei și a deprinderilor rutiniere.

Cît privește viitorul al doilea, orice previziune mi se pare temerară. Dacă ar fi să mă iau după o serie de producții mai recente, aș zice că experiența încă neasimilată a literaturii de avangardă seduce pe unii scriitori tineri. Nu știu însă cît e mimetism, cît e autenticitate în aceste manifestări iconoclaste. Mi-e greu să discriminez între o nevoie organică de a sparge formele consacrate ale dramaturgiei și o voință (epigonică) de a epta.

Promițător în acest fenomen nu e fenomenul în sine, ci anumite piese ca *Iona* de Marin Sorescu (și care dovedesc un efort de adîncire a ideii de om), efervescența pe care ele o vor crea. Problema este însă ce va urma. Cine știe, poate că teatrul se va întoarce, în fine, să asculte fără spaimă inutilă, fără grimasă, bătăile simple ale inimii omenești...

DINU CERNESCU

Nu vreau să răspund la întrebările puse de dv. din următoarele motive:

1. Pe acei „dramaturgi” care scriu ca să-și omoare timpul sau mai bine zis ca să ne omoare timpul, scriind cu un ochi în Beckett și cu celălalt în Ionescu (sau, dacă preferați alți autori, schimbați numele proprii cu cele ale dramaturgilor model preferați) rîndurile mele o să-i lase indiferenți.